

Lauku attīstības programmas 2014-2020 novērtēšanas ietvaros

pētījums

PAAUGSTINĀTAS KVALITĀTES PĀRTIKAS PRODUKTU POTENCIĀLS ZPI

Pētījumu veic AREI Bioekonomikas nodaļas Lauku attīstības novērtēšanas daļas (LAND) pētnieki:
Dr.oec. A.Vēveris, Dr.geog. A.Pužulis, MBA J.Hāzners, Mg.oec. A.Hauka, projekta vadītāja Mg.ing. E.Benga

Mg.oec. Agnese Hauka

Tālrunis: 28374741, E-pasts: agnese.hauka@arei.lv

Striķu Kultūras nams

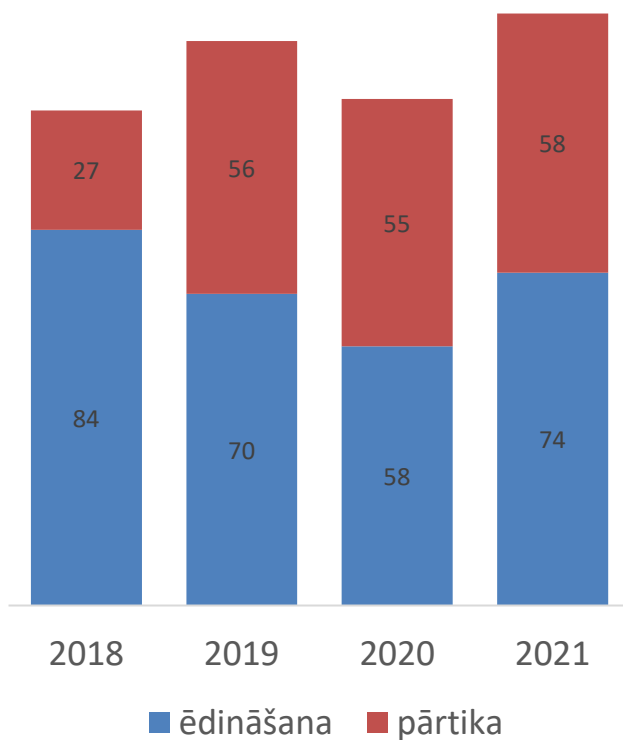
2022. gada 14. decembris

*Interreg Baltijas jūras reģiona programmas 2021.-2027. gadam
līdzfinansēts projekts Nr. S002 "Bioloģiskā pārtika skolu maltītēs" ("BSR Food Coalition")*

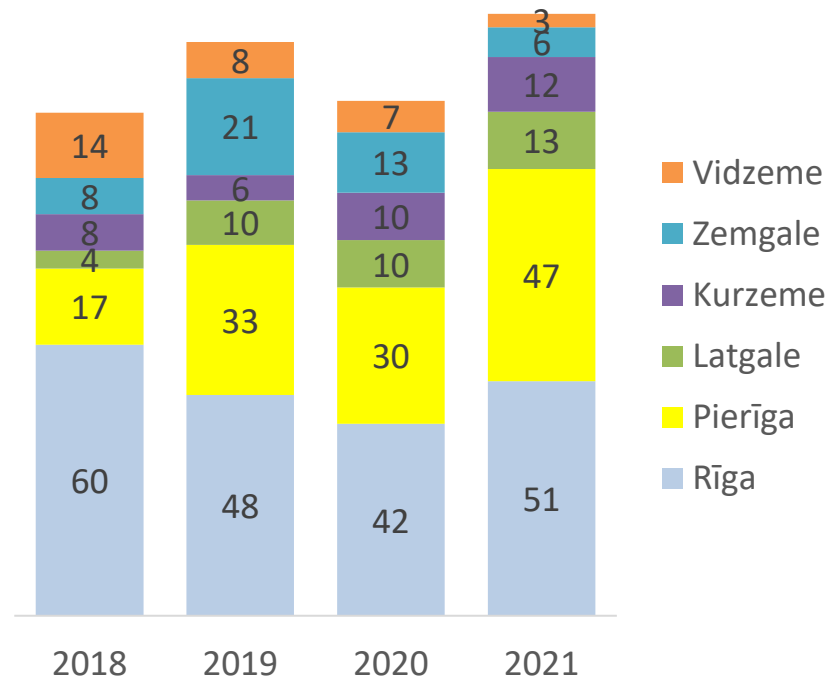
Iepirkumu sadalījums naudas izteiksmē (bez PVN)

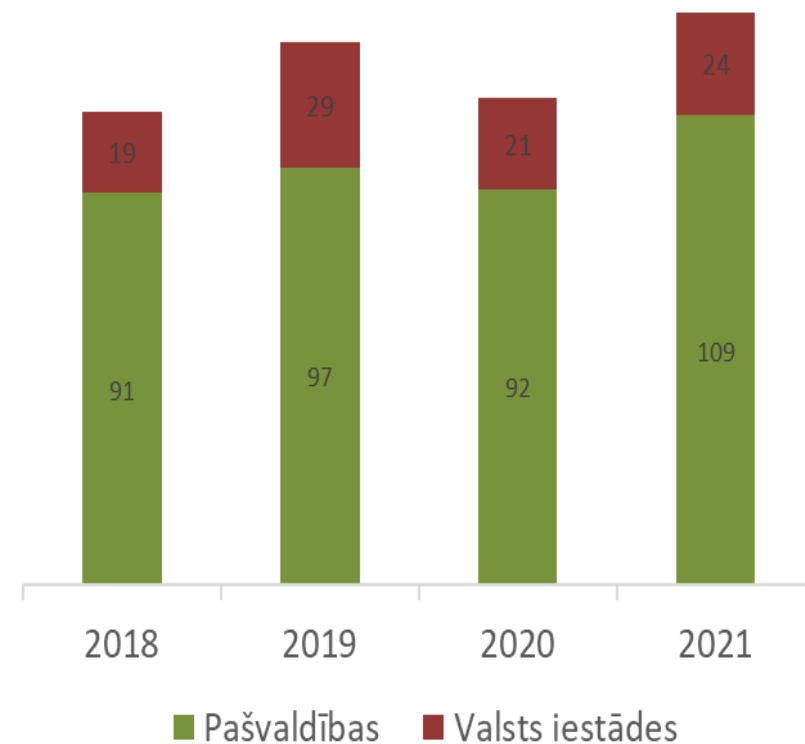
Agrosursu un ekonomikas institūts

Ēdināšanas pakalpojumu iepirkums pārsniedz pārtikas iepirkumu

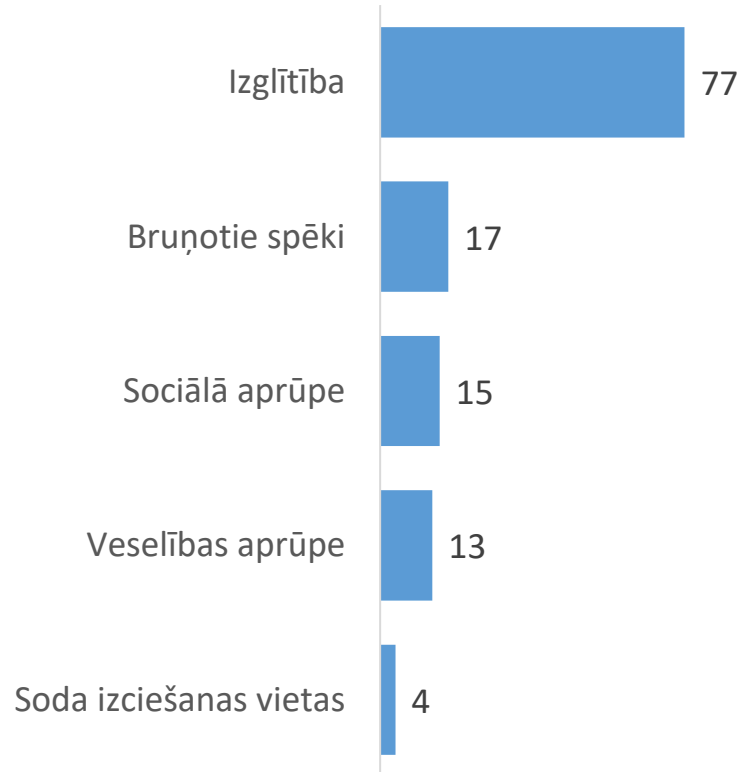
Lielākā ZPI daļa Rīgas un Pierīgas reģionos

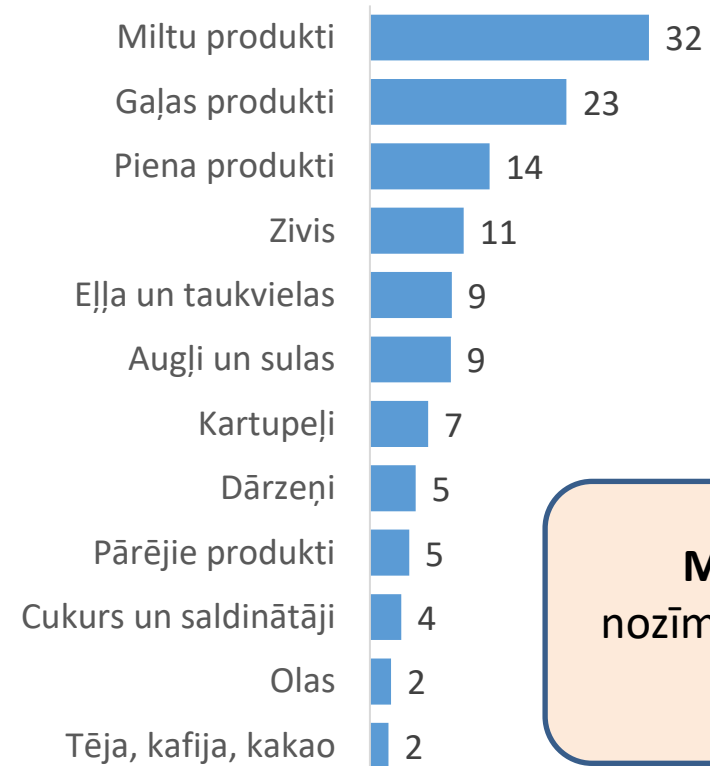
Pašvaldības ir nozīmīgākie ZPI pasūtītāji

Lielākie ZPI izmantotāji naudas izteiksmē

Nozīmīgākā ZPI izmantotāji - izglītības iestādes

Produktu patēriņa aplēses naudas izteiksmē

Miltu produkti - nozīmīgākā ZPI produktu grupa

Kopējā ZPI novērtējums mazumtirdzniecības cenās bez PVN – 122 MEUR

Produktu apjomu un izmaksu aplēses

Agrosursu un ekonomikas institūts

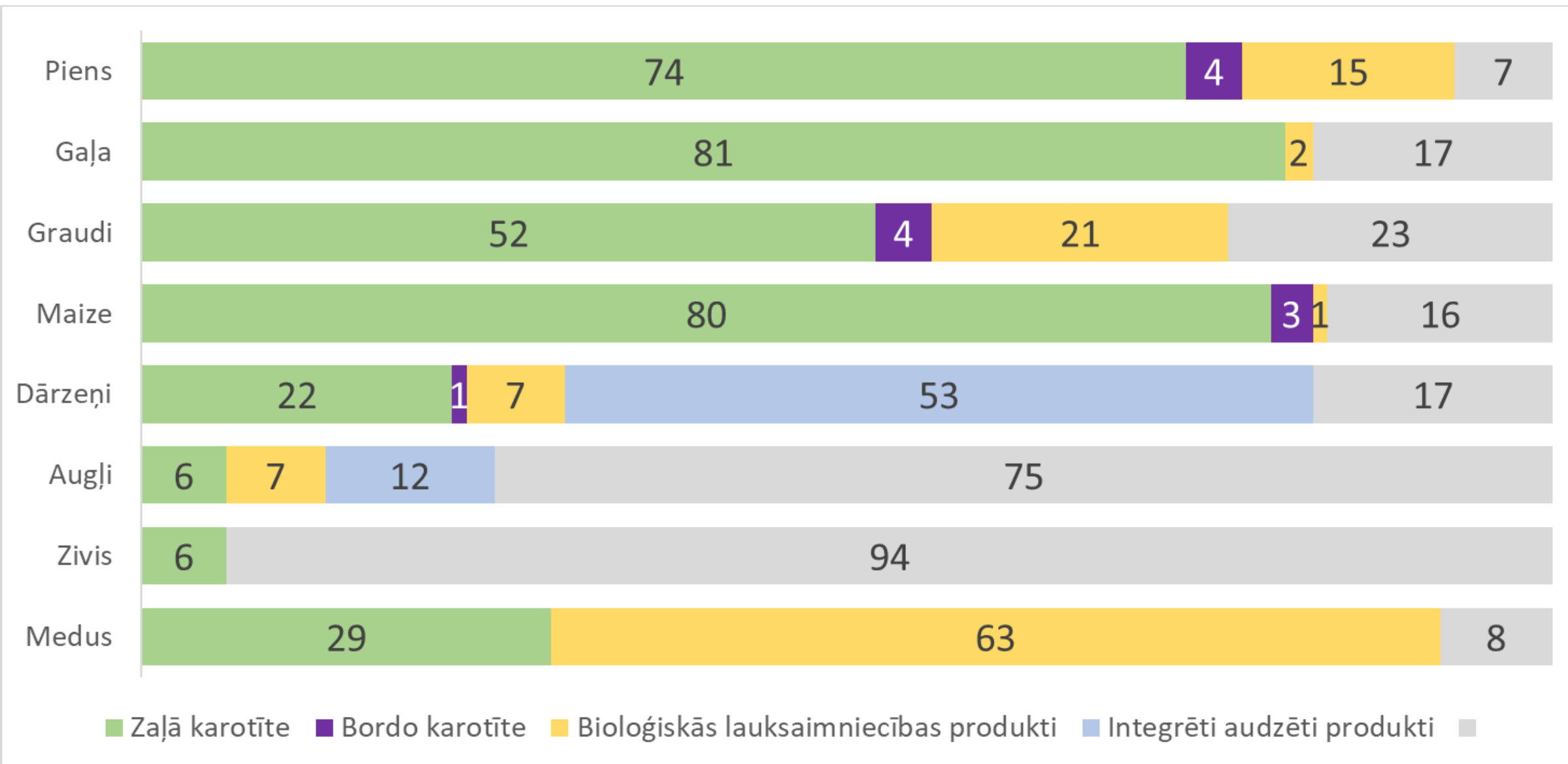
(pamatojoties uz Aizsardzības ministrijas izstrādāto produkta patēriņa grozu un klientu skaitu vienā gadā (2021))

■ Izglītība ■ Bruņotie spēki ■ Sociālā aprūpe ■ Veselības aprūpe ■ Soda izciešanas vietas

Saskaņā ar autoru aprēķinu pēc MKN noteiktajiem normatīviem

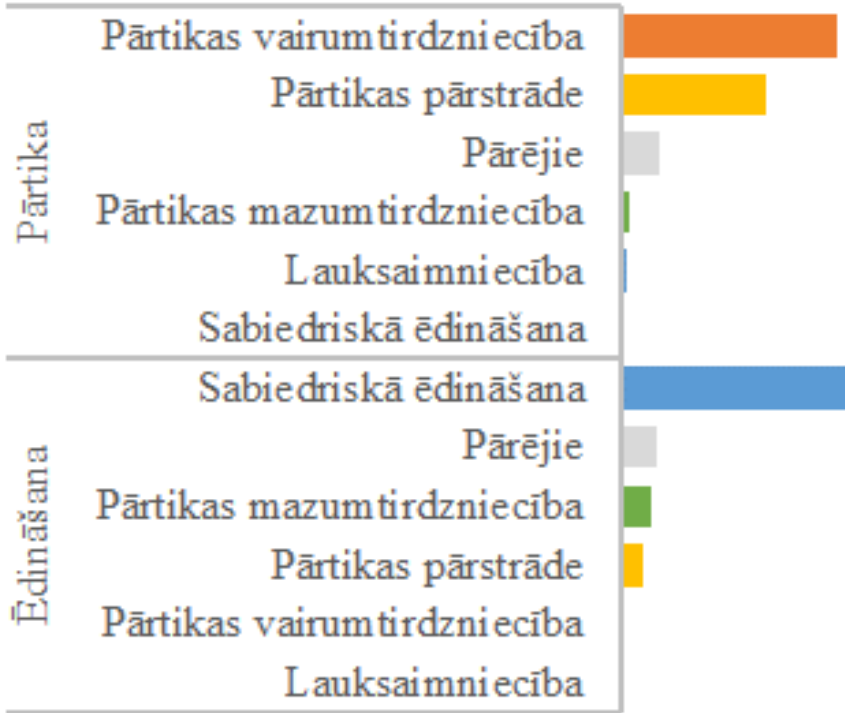
Paaugstinātas kvalitātes produktu (PKP) īpatsvars dalījumā pa produktu grupām valsts un pašvaldību iepirkumos 2021.gadā (%)

Nozīmīgāko saimnieciskās darbības veicēju daļas kopējā ZPI

periodā no 2018. gada līdz 2021. gadam

Pārīka iepirkumā lielākais īpatsvars ir **vairumtirdzniecības un pārstrādes uzņēmumiem**

Ēdināšanas iepirkumā lielākais īpatsvars **sabiedriskās ēdināšanas uzņēmumiem**

ZPI Pārtikas produktu apjomu aplēses 2021. gads (tonnas)

	Nacionālie bruņotie spēki	Sociālās aprūpes iestādes	Izglītības iestādes	Veselības aprūpe	Ieslodzījuma vietas	Valstī kopumā	Nepieciešamie paaugstinātas kvalitātes produkti pēc MK not.Nr.353
Miltu produkti	2018	1762	8947	1206	558	14490	2898***
Kartupeļi	1682	1468	7456	1005	639	12250	5512*
Piena produkti	865	755	3834	517	290	6262	3131**
Augļi un sulas	841	734	3728	503	0	5805	2612*
Dārzeņi	769	671	3408	459	610	5918	2663*
Gaļas produkti	649	566	2876	388	93	4571	2057*
Cukurs un saldinātāji	228	199	1012	136	23	1599	719*
Eļļa un taukvielas	216	189	959	129	58	1551	698*
Zivis	192	168	852	115	93	1420	639*
Pārējie produkti	162	141	718	97	15	1133	510*
Olas	113	99	501	68	17	798	359*
Tēja, kafija, kakao	14	13	64	9	1	101	45*

* NPKS produkti pēc MK not.Nr.353 (45% no masas)

** Bioloģiski sertificētie piena produkti pēc MK not.Nr.353 (50% no masas)

*** Bioloģiski sertificētie graudaugu pārstrādes produkti pēc MK not.Nr.353 (20% no masas)

Apjomu aprēķina metodika

Agrosursu un
ekonomikas
institūts

Pārtikas produktu grupas	Produktu apjoms vienam skolēnam gadā (kg)
Tēja, kafija, kakao	0,2
Pārējie produkti	2,3
Cukurs un saldinātāji	3,2
Eļļa un taukvielas	3,0
Zivis	2,7
Dārzeņi	10,8
Augļi un sulas	11,8
Piena produkti	12,1
Gaļas produkti	9,1
Kartupeļi	23,5
Olas	1,6
Miltu produkti	28,2

Produktu grozs un produktu apjomi var mainīties, jo galvenais ir maltītes **uzturdeva!**

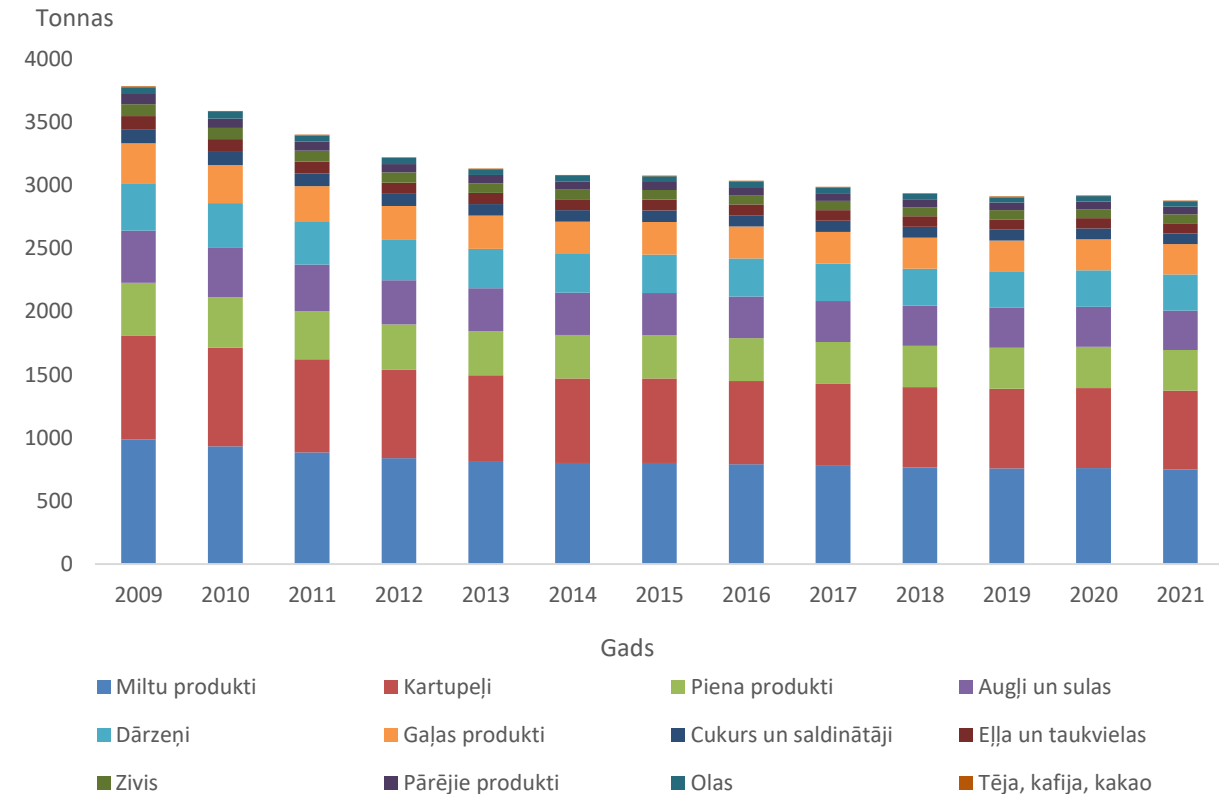

Pārtikas produktu apjomu aplēses izglītības iestādēs

Nepieciešamo produktu apjoms skolēniem gadā valsts statistiskajos reģionos 2021. gadā (tonnas)

Pārtikas produktu grupas	Rīgas statistiskais reģions	Pierīgas statistiskais reģions	Vidzemes statistiskais reģions	Kurzemes statistiskais reģions	Zemgales statistiskais reģions	Latgales statistiskais reģions
Miltu produkti	2110	1189	564	749	795	725
Kartupeļi	1758	991	470	625	663	604
Piena produkti	904	510	242	321	341	311
Augļi un sulas	879	495	235	312	331	302
Dārzeņi	804	453	215	286	303	276
Gaļas produkti	678	382	181	241	256	233
Cukurs un saldinātāji	239	134	64	85	90	82
Eļļa un taukvielas	226	127	60	80	85	78
Zivis	201	113	54	71	76	69
Pārējie produkti	169	95	45	60	64	58
Olas	118	67	32	42	45	41
Tēja, kafija, kakao	15	8	4	5	6	5

Produktu apjoma aplēses skolās Kurzemes statistiskajā reģionā 2009.-2021.gadā (tonnas)

Intervijās definētās problēmas ZPI procesā (1)

Agrosursu un
ekonomikas
institūts

POLITISKAS UN ADMINISTRATĪVAS PROBLĒMAS	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI	RAŽOTĀJI	PĀRSTRĀ- DĀTĀJI
1. Vāja pārtikas kvalitātes kontrole	X	X	
2. Sarežģīti normatīvie akti un liels birokrātisks slogs ZPI veikšanai	X	X	X
3. Neelastīga cenu noteikšana iepirkumu līgumos	X	X	X
4. Specifikācijā prasības aprakstīt vispārīgāk	X		X
5. Specifikācijā prasības aprakstīt detalizēti	X	X	
6. Iepirkumu nevajag sadalīt daudz lotēs	X		
7. Iepirkumu vajag sadalīt specifiskākās un mazākās lotēs		X	X
8. Pieprasītie dokumenti (apliecinājumi, sertifikāti) negarantē piegāžu kvalitāti	X	X	X
9. Neskatoties uz izvirzītajām prasībām par PKP, svarīgākais ir zemā cena	X	X	X
10. Atvēlētais valsts un pašvaldību budžets ZPI ir neadekvēts produktu cenām tirgū.	X	X	X

Intervijās definētās problēmas ZPI procesā (2)

EKONOMISKAS PROBLĒMAS	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI	RAŽOTĀJI	PĀRSTRĀDĀTĀJI
1. Ražošanas resursu un pārtikas cenu straujš kāpums	X	X	X
2. ZPI pārsvaru gūst vairumtirdzniecības bāzes un lielie ēdināšanas tīkli.	X	X	
3. Skolu apvienošana samazina konkurenci ēdināšanas pakalpojumu tirgū	X		
4. Vietējie ražotāji nenodrošina plašu produkcijas sortimentu (reģionālas atšķirības)	X	X	
5. Vietējie ražotāji nenodrošina vajadzīgo produkcijas apjomu	X	X	X
6. Vietējie ražotāji nenodrošina produkcijas pieejamību visu gadu	X	X	X
7. Vietējo ražotāju produkcijas kvalitāte ir mainīga	X		X
8. Vietējo ražotāju produkcijas cena lielākoties ir augstāka nekā importētai produkcijai	X		X
9. Trūkst savstarpēja konkurence vietējo pārstrādātāju vidū, līdz ar to negodīgi izmanto dominējošu stāvokli, palielinot produktu cenas	X		
10. Gaļas produktiem ierobežots vai neesošs tirgus reģionos (tikai daži ražotāji visā Latvijā)	X		X
11. Grūtības piegādāt mazus produkcijas apjomus dažādās vietās, jo sadārdzinās transporta izmaksas	X		X
12. Loģistikas problēmas mazajiem uzņēmumiem (nevar konkurēt vairs ar cenu)		X	X
13. Vairumtirgotāji piedāvā produkciju, kas faktiski ir zem ražotāju pašizmaksas		X	X
14. Reģistrēto bērnu skaits izglītības iestādēs ir lielāks nekā ikdienā reāli ēdāji, kas rada disbalansu starp iepirkto un izlietoto produktu apjomu, ēdinātāja veiktajām izmaksām un saņemto atlīdzību par pakalpojumu.	X		

Intervijās definētās problēmas ZPI procesā (3)

SOCIĀLĀS PROBLĒMAS	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI	RAŽOTĀJI	PĀRSTRĀDĀTĀJI
1. Trūkst darbinieki ēdināšanas pakalpojumu nodrošināšanai. Esošā iepirkumu sistēma nenodrošina pietiekamu atbildību darbiniekiem.	X		
2. Apšaubā vietējo pārstrādātāju (visvairāk gaļas nozarē) godaprātu un atbildību Zaļās karotītes nosacījumiem.	X		
3. Kvalitātes shēmas negarantē kvalitāti.	X	X	
4. Grūtības noslēgt sadarbību ar integrēti audzētas produkcijas ražotājiem, kuri līdz šim ir cietuši no negodīgiem uzpircēju solījumiem.	X		
TEHNOLOĢISKAS PROBLĒMAS			
5. Informācijas trūkums par lauksaimniecības produkcijas ražotājiem, to atbildību pārtikas kvalitātes shēmām un gatavību piedalīties ZPI.	X		
6. Papīra formātā iesniedzamie sertifikāti un apliecinājumi par produktu ražotāju, lai gan visi dati pieejami valsts digitālos reģistros.	X	X	X
7. Produkcijas sezonālā kalendārs, ko sagatavo ZM nav atbilstošs realitātei.	X		

Intervijās definētās problēmas ZPI procesā (4)

VIDES PROBLĒMAS	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI	RAŽOTĀJI	PĀRSTRĀ- DĀTĀJI
1. ZPI ietvaros noteiktais samazinātais produkcijas piegādes attālums			
1.1. traucē lētākā piedāvājuma nodrošināšanai,	X		
1.2. samazina iespēju gūt apjomradītus cenu samazinājumus pie viena piegādātāja,	X		
1.3. palielina ēdinātāja birokrātisko slogu, uzmeklēt un sadarboties ar vairākiem piegādātājiem	X		
1.4. palielina iespējas piedalīties ZPI vietējam un nelielam ražotājam		X	X

Intervijās definētās problēmas ZPI procesā (5)

LIKUMDOŠANAS PROBLĒMAS	ĒDINĀŠANAS PAKALPOJUMU SNIEDZĒJI	RAŽOTĀJI	PĀRSTRĀDĀTĀJI
1. Samazināts produkcijas piegādes attālums izglītības iestādēm ir ierobežojošs, īpaši lielajiem pārstrādātājiem.	X		X
2. Aizvien stingrāki ZPI produkcijas kvalitātes nosacījumi (piem, 50% piena produkcija) palielina pārtikas/ēdināšanas iepirkumu cenu, kas netiek atbilstoši kompensēta valsts budžetā, palielinot maltītes cenu personai/gultasvietai valsts iestādēs).	X		
3. Liela birokrātija ar produkcijas kvalitāti apstiprinošu apliecinājumu nodrošināšanu. Ir gadījumi, kad tos nevar iegūt. Vēl jānodrošina sertifikāti no katra piegādātāja.	X	X	X
4. Prasības bieži ir neadekvātas, piemēram, baltā zivs fileja ar "zaļo karotīti" nav pieejama	X		X
5. Iepirkumu līgumos cena tiek pārskatīta reizi gadā (kas līdz karam Ukrainā (24.02.2022) bija samērīgi, bet ne šobrīd).	X	X	X
6. Esošie normatīvie regulējumi nemotivē vietējos ražotājus piedalīties ZPI, jo ir sarežģīti un darbietilpīgi.	X	X	X

Iespējas mazajiem ZPI

Priekšnoteikums: vietējiem lauksaimniekiem jābūt reģistrētiem NovaduGarsa.lv katalogā, kur jāatzīmē, ka ir ieinteresēts ZPI.

!!! Liels palīgs vietējo ražotāju uzmeklēšanā var kļūt LLKC.

The screenshot displays the NovadaGarsa.lv website interface. At the top, there is a navigation menu with links: SĀKUMS, E-TIRGUS, PAR NOVADA GARŠA, AKTUALITĀTES, PASĀKUMI, KONTAKTI, and AUTORIZĒTIES. The main header features the 'NOVADA GARŠA LATVIJA' logo and a 'Karte' (Map) tab. On the left side, there is a sidebar with filters for product categories: 'Svaigi dārzeņi un zaļumi (1160)', 'Pārstrādāti dārzeņi un zaļumi (295)', 'Svaigi augļi un ogas (538)', 'Pārstrādāti augļi un ogas (641)', '+ visas kategorijas (24)', 'Teritorija', 'Saimniecību veids', and a search bar 'Meklēt pēc vārda'. Below the search bar, there are 'Kvalitātes zīmes' (Quality marks) for 'Bioloģiskais' and 'Integrētais audzētājs'. The main content area shows a map of Latvia with numerous colored circles (yellow, orange, red, blue) indicating the locations of agricultural products. The map includes labels for various cities and regions in Latvia, such as Rīga, Valmiera, Cēsis, and Jūrmala. The map also shows neighboring countries like Lithuania and Poland.

Paldies par uzmanību!

Interreg
Baltic Sea Region

Co-funded by
the European Union

RESILIENT ECONOMIES AND COMMUNITIES

BSR Food Coalition

*Interreg Baltijas jūras reģiona programmas 2021.-2027. gadam
līdzfinansēts projekts Nr. S002 “Bioloģiskā pārtika skolu maltītēs”
 (“BSR Food Coalition”)*